

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cursus Theologico-Moralis

Ad usum Tyronum elucubratus, Et in Quotidianis Prælectionibus

Quoad ea, quæ Moralis Theologia disputat de Legibus, de Præceptis
Decalogi, de Restitutione, ac de Contractibus

Viva, Domenico

Patavii, 1723

Art. III. De Conditionibus Jure positivo requisitis ad Contractum Census.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40673

attento periculo solvendi plusquam accepit, vel minus, ob incertitudinem vitæ personæ assignatæ; Ut si persona, quæ potest vivere probabiliter viginti alios annos, det alii centum cum onere, quod solvat decem, vel duodecim (idque ratione lucris cessantis) quoad vixerit, immo posset etiam quatuordecim, verbi gratia, vel quindecim, si pariter etiam ineat Contractum trium cum mercatore.

XI. Quæritur septimo: An licitus sit Census utraque ex parte redimibilis? Respondeo, multos cum Sot., Navar. negare apud Dicastil. & Trull., quia videtur habere rationem mutui; Alii tamen concedunt cum Less., Valent., Molin. disp. 377. apud Sal. dub. 25.; quia pereunte re censita perit jus ad pensiones, & ad repetendum debitum; quod non haberetur, si esset mutuum: Quare Census realis utrinque redimibilis videtur esse similis Contractui, qui dicitur *Godere a Godere*; quando scilicet, ut diximus quæst. 3. art. 2. num. 12. fit emptio, verbi gratia, domus cum pacto retrovenditionis, & deinde eadem domus locatur eidem venditori: Si vero Census hic utrinque redimibilis sit personalis, est pariter licitus, sed non consulendus propter periculum usuræ; non est tamen revera usurarius, quia pereunte persona non potest pretium suum Censitor ab hæredibus repetere, sicut posset, si esset mutuum, ut ostendimus quæst. 3. de Usura art. 4. num. 7.

ARTICULUS III.

De Conditionibus jure positivo requisitis ad Contractum Censuum.

- I. Olim Martinus V., & Calixtus III. plura requirebant circa Contractum Censuum, prout in Germania solebat institui.
- II. Nicolaus V. approbavit hunc Con-

tractum, prout in Regno Neapolitano, & Sicilia celebratur, sub quatuor præsertim conditionibus.

- III. At Pius V. in celebri sua Bulla decrevit usurarium esse talem Contractum, si deessent decem conditiones. Et communius docent etiam in foro conscientia esse invalidum, & usurarium deficientibus his conditionibus, ubi Bulla est recepta.
- IV. Debet primo constitui Census super re fructifera, & certis finibus designata, qua pereunte Census extinguatur; quamvis alia bona soleant tanquam hypotheca generalis addi solum ad securitatem solutionis.
- V. Debet secundo pretium Censuum solvi pecunia numerata coram Notario, & Testibus. Quid si in pretio detur lesio, num debeat diminui pensio, an debeat pretium augeri?
- VI. Debent tertio pensiones in pactum deduci, quæ aut in fine anni, aut singulis semestribus solvantur; Et in loco ubi fuerit convenium, dummodo non addatur novum onus Censuario.
- VII. Debet quarto deobligari Censuarius a casibus fortuitis, nec obligari, ut reddita infructifera aut totaliter aut partialiter hypotheca speciali, alia substituantur. Quid si talis hypotheca specialis nonnullis dumtaxat annis fructum non ferat?
- VIII. Debet quinto non posse impediri Censuarius, quominus alteri vendat rem Censui subjectam; Nec si vendat, debeat landemium solvere.
- IX. Debet sexto Censuarius, si velit rem censitam vendere, monere Censitorem, & per mensem illum expectare, ut deliberet, si velit aliis præferri.
- X. Debet septimo excludi pactum, quo Censuarius non solvens præfixo tempore pensiones obligetur ad interesse. At expensa necessaria ad exten-

gendas pensiones à debitore culpabiliter moroso exigi poterunt; Sicut etiam probabiliter lucrum cessans intrinsecum, quamvis non extrinsecum.

- XI. Debet octavo ex pensionibus non solutis non posse novus Census fundari, aut idem augeri.
- XII. Debet nono Census esse redimibilis, dummodo antea per bimestre denunciatur Censitori, quod Census redimendus sit. Putant nonnulli, Census irredimibiles non vetari, si majori pretio emanant, Census redimibilis emi poterit tertia, vel quarta parte minoris, quam valeat. Non vetatur in Bulla pactum, quod Census non possit per partes redimi.
- XIII. Debet denique pretium ab initio statutum Censui non posse a Censitore vendi minori pretio, nisi forte census evaserit illiquidus, aut non facile exigibilis.
- XIV. Universim pretium Census iustum desumendum est ex praxi timoratorum cujuscumque regionis.

I. **T**res extant Bullae circa Contractum Census. Prima est Martini V. pro Germania approbata a Calixto III., in qua decernit Pontifex, Primo, quod Census constituatur super certa re, quae sola maneat obligata ad pensiones; Secundo, quod solvatur pretium Census pecunia numerata; Tertio, quod possit libere venditor redimere Censum etiam per partes; Quarto, quod re illa casu perente pereat Census; Quinto, quod pensiones solvendae non superent fructus rei Censui subiectae. Notat tamen Hurtad. cum Less., Molin., Sot., contra Lopez, & Mirand., quod dicti Pontifices in ista Bulla nihil prohibeant, aut praecipiant, sed solum approbent Censum sic institutum in Germania.

II. Secunda Bulla est Nicolai V., quae ex Hurtad. eodem modo approbat Censum institui solitum in Regno Neapolitano, & Siciliae cum iis quatuor conditionibus; Primo, quod Census instituat super re certa specialiter, & generaliter super omnibus bonis; Secundo, quod apponatur pactum de retrovendendo eodem pretio. Tertio, quod non fiat ultra decem pro centum; Quarto, quod pro securitate possint apponi pacta, & poenae.

III. Tertia Bulla est Pii V., quae habetur apud Molin. disp. 389., statuentis plures condiciones in Censu, itaut sine illis celebratus habendus sit usurarius in iis Provinciis, ubi ea Bulla est recepta. Aliqui tamen cum Dian. part. 1. tract. 8. resol. 44., Sal., Navar., Less., Azor., Molin., Tambur. hic putant, solum in foro exteriori reputandos esse usurarios, si non desint ea, quae jure naturali requiruntur, quia ex praesumptione fraudum eas condiciones Pontifex apposuit; Unde cessantibus omnibus fraudibus, & dolis, cessat obligatio in conscientia talis legis. Sed communius Hurtad. diff. 8., Trull. dub. 3., Faustus, Salon., Bonac. num. 43., & alii apud eundem Dian. loc. cit. putant, etiam in foro conscientiae talem Contractum sine iis conditionibus celebratum esse invalidum, & foeneratitium; unde pensiones computandae sint in extinctionem fortis principalis; Et ratio est, quia quamvis non sit injustus, & usurarius ex natura rei, est tamen talis ex jure positivo illum prohibente ob periculum usurae, & iniustitiae: Praeterquam quod omnis Contractus celebratus sine forma substantiali a jure requisita invalidus est, & in foro conscientiae non obligat; ut communius Doctores docent: Condiciones a Pio V. requisitae sunt hujusmodi.

IV. Prima est, ut constituatur Census

sus super re immobili fructifera ex natura sua, & certis finibus designata. Unde excluduntur Censui personales, etiam si cum hypotheca celebrentur, (quicquid in contrarium dicant Navar., & Lopez apud Hurtad., putantes loqui Pontificem tantum de Censu reali, quod scilicet debeat super re immobili fundari, & praescindere a Censu personali.) Notandum tamen, reputari rem immobilem non solum agrum, domum, &c., sed etiam vectigalia, & officia perpetua, & Censui perpetuos irredimibiles; immo etiam redimibiles, ex Hurtad., Bonac., Rebel. contra Molin., & Azor. disp. 189. Notandum etiam, quod quamvis res immobilis debeat esse nominatim designata, ut excludantur Censui institui super omnibus bonis, hoc tamen non tollit, quominus praeter rem, aut res nominatim designatas, possint etiam addi omnia alia bona tanquam hypotheca ad securitatem solutionis pensionis. Quamquam pensio non duret, nisi quousque durat hypotheca specialis, seu res, super qua nominatim est imposita.

V. Secunda conditio est, quod Censui ematur pecunia numerata, praesentibus Testibus, & Notario: Unde si pars tantum pretii solvatur numerata pecunia tempore Contractus, pars tantum pensionis correspondens debetur.

Dubium est, Num qui laesus est in pretio justo Censui, verbi gratia accipiendo quinquaginta pro Censu valente centum, teneatur solvere tantum partem pensionis, verbi gratia quinque, an vero integram pensionem, puta decem, ita tamen ut Censitor teneatur supplere, seu restituere defectum pretii, & omne lucrum cessans, & damnum emergens Censuario ex defectu iusti pretii?

Respondeo, Molin., & Sal. putare, quod teneatur tantum ad partem;

Pars IV.

Less. vero, Bonac. num. 22., & alii putant, quod possit Censualista integram pensionem percipere, quia non laesit Censuarium in pensionibus, sed in pretio Censui, atque adeo solum tenetur hoc ad aequalitatem reducere; sicut qui emit agrum pretio diminuto, fit dominus totius agri, quamvis teneatur pretium ad aequalitatem reducere. Neque dicas; ita se habet totum ad totum, uti pars ad partem, ex leg. *Qua de toto*, &c.; Nam haec lex intelligenda est, quando pars tantum pretii, de quo fuerat conventum inter contrahentes, fuerit diminuta, non vero quando pretium conventum fuit diminutum.

VI. Tertia conditio, quod pensiones in pactum deducantur, & quod non obligetur Censuarium ad solvendas pensiones anticipato; non enim ad id tenetur ex natura Contractus: Quare debet pensiones solvere aut in fine anni, aut pro rata temporis, vel ut moris est, ex Sal. disp. 42., singulis semestribus.

Rogabis, Ubinam solvenda sit pensio?

Respondeo non posse obligari Censuarium, ut suis expensis solvat pensionem in domo Censitoris; cum id etiam sit onus extra naturam Contractus: Quare Censuarium tenetur pensionem solvere in loco, ubi fuerit conventum, modo conventio non fuerit onerosa, ut fuit Bonac. disp. 1. quaest. 3. de Restitutione.

VII. Quarta, ne obligetur Censuarium ad casus fortuitos, hoc est ne obligetur ad pensionem, si res Censui subjecta praeter suam culpam evadat infructifera: Quamvis enim possit Censitor petere assecurationem, vel fidejussionem, itaut si una res Censui subjecta reperiat aliena, succedat alia; non potest tamen petere, ut si una res evadat infructifera sine culpa Censuarii, succedat alia; nec potest petere,

M

tere,

tere, quod si evadit res infructifera, aut perit secundum partem, adhuc integra pensio solvatur.

Dubium tamen est, An iis annis, quibus res censita nullos fructus affert ex casu fortuito, adhuc teneatur Censuarius solvere integram pensionem: Verbi gratia, si domus, in qua Censu est collocatus, propter pestem, aut bellum non possit habitari aliquo anno?

Respondeo, Molin. disp. 390. cum Less. putare, quod iis annis non debeat pensio: Ratio est, quia Censu realis est emptio juris ad recipiendam partem fructuum, quos res censita quotannis reddit; ergo pereuntibus aliquo anno fructibus vel totaliter, vel partialiter, perit eo anno pensio vel totaliter, vel partialiter. Sed communius censent cum Bonac. num. 27., Rebel., Navar., quod debeat pensio, nisi res censita multis annis sit infructifera; quia ea est communis praxis; & quia Censu non est jus ad ipsos numero fructus; alioquin semper pensio deberet esse ejusdem rationis cum fructibus illius anni, nec posset Censuarius vendere fructus invito Censitore; sed est jus ad pensionem ex fructibus, quos solet res censita producere. Quod si culpa Censuarii pereat res, aut reddatur infructifera, adhuc tenetur hic pensionem solvere, ut putant Bartol., & Medin.; Vel, ut putat Navar., Rebel., Sal., Less., tenetur Censuarius solvere pretium, & interesse lucris cessantis, & damni emergentis, cum non debeat pati damnum Censitor ex culpa Censuarii.

VIII. Quinta conditio, ut non privetur Censuarius facultate vendendi, aut donandi rem censitam; nec si vendat, teneatur solvere Censitori laudemium; quod alicubi est quinquagesima, alibi trigesima, & in aliis locis alia pars rei alienatae.

IX. Debet tamen, (ut habetur in

sexta conditione,) Censuarius volens vendere rem censitam monere Censitorem, num velit ipse illam emere eodem pretio, ut aliis praferatur, expectarique debet ejus deliberatio per mensem ex Bulla.

X. Septima, ut non fiat pactum, quo Censuarius existens in mora, seu non solvens pensionem constituto tempore teneatur ad interesse lucris cessantis, vel ad Cambium, vel ad aliam poenam, nec ad salaria, seu expensas medio juramento creditoris liquidandas. Ratio est, quia vult Pontifex tollere occasionem damni, & injuriae, qua opprimuntur Censuarii non potentes solvere. Verum, ut notat Molin. disp. 390., & Hurtad., non prohibet Pontifex exigere expensas rationabiles, & moderatas factas ob moram debitoris culpabilem a creditore ad recuperandam pensionem; quia hoc debetur jure naturae, sed solum vetat exigere quicquam aliud virtute pacti superadditi: Nec vetat exigere interesse lucris cessantis intrinseci; ut si pensio solvenda esset in tritico, tempore, quo valebat duos aureos, & erat tunc vendendum a creditore, deinde solvatur tempore, quo valet unum aureum; Etenim hoc interesse lucris cessantis intrinseci ex natura rei debetur; solum vetat exigere interesse lucris cessantis extrinseci, ut si mercator pensionem illam negotiaturus esset.

XI. Octava conditio, quod ex pensionibus non solutis, aut non solvendis non augeatur Censu, nec novus creetur: Quamvis non prohibeat Pontifex, quod ex pensionibus jam solutis possit numerata pecunia novus Censu creari, aut idem augeri.

XII. Nona, quod nunquam possit Censitor repetere pretium, sed semper liberum sit Censuario Censum redimere, restituto pretio: Quamvis debeat id Censitori antea per bimestre denunciare, qua denunciatione facta potest

potest Censitor intra annum compellere Censuarium ad pretium solvendum, redimendumque Censum. Navar. tamen, Valent., Less., & alii apud Bonac. contra Rebel., & Sal. putant non prohiberi Censum irredimibiles, dummodo majori pretio emanatur; alioquin damnandi essent innumeri Prælati Ecclesiastici, qui percipiunt Censum perpetuos, in quibus constituti, & fundati sunt tituli Beneficiorum; ut notat Bonac.: Qui addit, Censum redimibiles emi posse quanti res valet, detracta tertia, vel quarta parte ob gravamen redimendi in gravamen venditoris appositum; Verbi gratia, si res censita valeat centum quinquaginta, & reddat quotannis septem, vel octo aureos, potest creari super illa Censum redimibilis centum aureorum, vel centum & decem; Si tamen Censum esset irredimibilis, debet res censita emi, quanti valet, videlicet centum quinquaginta; aliquando tamen minoris, verbi gratia centum quadraginta; quia revera plus est habere plenum rei dominium, quam habere solum jus percipiendi certam pensionem, quam res illa reddit. Notaturque pariter hic Bonac. ex Molin., Sal., Reginald., & aliis contra Navar., posse ex vi Bullæ in Censu apponi pactum, quod non redimetur per partes; alioquin emptor damnus pateretur recipiendo pretium per partes, immo majus damnus pateretur, quam Censuarium ob gravamen suum.

XIII. Decima, quod pretium semel Censui constitutum non possit minui, vel augeri ob varias temporum, aut contrahentium qualitates; Sed reddendum est emptori æquale pretium illi, quo ab initio fuit emptus. Non videtur tamen negandum, quod Censum, qui non est liquidus, nec potest absque laboribus exigi, possit pretio minori emi, ex Less., Molin., Bonac.; Solum enim prohibetur, quod Cen-

sus emptus, verbi gratia, centum aureis, deinde aliis vendatur alio pretio, idque ad vitandas oppressiones, quas Censuum emptores facere solent, emendo Censum vili ab indigentibus pecunia, & illos revendendo majori pretio.

XIV. Pretium autem Censuum in Regno Castellæ statutum a Philippo II. anno 1563. apud Sal. dub. 12. est pro uno quatuordecim, atque adeo nonaginta octo pro septem singulis annis: In Regno utriusque Siciliæ statuit Nicolaus V., ne minoris ematur, quam decem pro uno, seu non pluris solvantur quam decem pro centum: Philippus tamen Secundus videns crevisse sic emptores, statuit pro Sicilia quinque pro centum. Pro Germania etiam Carolus V., & Clemens VIII. pro statu Ecclesiastico auxerunt pretium Censuum. Videndum tamen quid in unaquaque Regione statutum sit, quidque ferat praxis, & judicium prudentium, & timoratorum.

In Italia, ut habet Sal. dub. 22. ut plurimum septem emuntur pro centum, & nunc temporis minoris; In Gallia octo cum dimidio; Et undecim, & duodecim pro centum, ubi viget negotiatio; quia pecunia præsens ibi multum æstimatur, & Censum minoris; unde hujus pretium vilescit.

A R T I C. U L T.

Expediuntur, quæ supersunt de Censibus.

- I. *Pii V. Bulla non obligat, ubi non est recepta. Num in Regno Neapolitano recepta sit?*
- II. *Præscriptio militat etiam in Censibus adversus jus, quod habet Censitor exigendi pensiones.*
- III. *Immemoralis continuatio solvendi pensiones vim habet causæ, & tituli, itant debeant continuari.*

M 2 VI. Ia